

MÁTYÁS KIRÁLY MAGYAR DIPLOMATÁI.

— HETEDIK KÖZLEMÉNY. —

X.

Bánfi Miklós.

Nem kevéssé feltűnő, hogy Mátyás király a diplomatiái küldetésekben a régi főrangú magyar családok sarjait vagy teljesen mellőzte, vagy pedig csak arra használta föl, hogy megjelenésükkel fényt kölcsönözzenek; míg a vezérlő szellemeket rendszerint az egyházi férfiak, a köznemes családok körében kereste. A magyarázatot az az egyszerű tény szolgáltatja, hogy a nagy nemzetségek tagjai a magasabb műveltség vagy a megbízhatóság kellekét nélkülözték. Így éppen *Lindvai Bánfi Miklós* is, kit a főrendek közül Mátyás leggyakrabban használt diplomatiái küldetésekre, a latin nyelvben teljesen járatlan volt, s csak is magyar nyelven beszélt.¹⁾

Az 1468-ik év nyár végén Mátyásnál Aragoniai Ferdinánd nápolyi király követe jelent meg, uralkodója egyik leányának kezét ajánlotta föl, és szövetség megkötése ügyében javaslatot terjesztett elő. Mátyás mind a két ajánlatot kedvezően fogadta, és kilátásba helyezte, hogy a megállapodások létesítése végett követeket küld Nápolyba.²⁾

Még az ősz folyamán utnak indították Bánfi Miklós főpohárnokmestert és pozsonyi főispánt, egy másik követ kíséretében, kinek nevét nem ismerjük. Az 1469-ik év január első

---

¹⁾ A velencei követ Rómából 1500 április 26-ikán róla szólván, említi: »Non sa latin, solum hungaro«.

²⁾ Mátyás királynak 1468 szeptemberben a nápolyi királyhoz írt levele. M. L. I. 236.

napjaiban Velenczébe érkezvén, itt bemutatták a nápolyi királlyal tervezett szövetség pontozatait, melyekben világosan ki volt mondva, hogy az a pápa, a császár és Velence ellen nem irányul. A követek kinyilatkoztatták, hogy a magyar király az új barátságért a Velenczével fennálló jó viszonyt feláldozni nem akarja; s ennek bizonyítéka gyanánt felhatalmazza a signóriát, hogy a szövetség pontozataiban változásokat és módosításokat foganatosíthasson.

A doge köszönetét fejezte ki ezen nyilatkozatért, viszont hű ragaszkodásáról biztosította a királyt, és kijelentette, hogy a szövetség-oklevél pontozataiban változtatásokra nincs szükség.¹⁾

Rómában kétségekivül hasonló előterjesztést tettek a pápának. Ott hozzájuk csatlakozott a pápai udvarnál levő királyi követ Handó György, pécsi prépost.²⁾ Nápolyban rövid idő alatt megoldották a rájuk bízott feladatot és megkötötték a szövetséget.

Míg követtársai Nápolyban, vagy Rómában maradtak, Bánfi Miklós egyedül tért vissza, és rendkívüli sietséggel utazván, márczius második felében már újból Velenczében volt, a hol jelentést tett a megkötött szövetségről.³⁾

Eljárásával Mátyás annyira meg volt elégedve, hogy néhány nappal Budára érkezése után, Verőcze várainak és uradalmának, zálogczímen adományozásával jutalmazta. Az erről kiállított oklevélben érdemeit ismertetvén, kiemeli, hogy »ő szentségéhez a pápához és a fenséges apuliai királyhoz követségbe küldetvén, a mi és országunk ügyeit óhajtásunk szerint és az ország hasznára végezte.«⁴⁾

Négy évvel utóbb, 1473 elején, a Sforza Galeazzo Mária milanói fejedelemmel tervezett véd- és dacz-szövetség meg-

¹⁾ A doge válaszanak 1469 január 12-ikén megállapított szövege, Diplom. Emlékek. II. 89. Ebben az iratban a magyar követek nincsenek megnevezve, csak »magnificencias« címekkel vannak megjelölve. De a következő iratban, melyről alább szólunk, meg van nevezve Bánfi.

²⁾ Ezt tudjuk Mátyás királynak 1474 ápril 10-ikén Bánfi Miklós javára kiállított, alább idézendő adomány-leveléből. L. Handó életrajzát.

³⁾ Az 1469 márczius 27-ikén megállapított válasz, amely Bánfinak egyedül szól, Diplom. Emlékek. II. 100.

⁴⁾ Az 1469 május 17-ikén kelt királyi oklevél eredetije az országos levéltárban. DL. 16853. sz.

kötése végett, Rabenstein János visehradi cseh préposttal Milánóba küldötte, a hol megbizásukban szintén sikeresen jártak el.¹⁾

Mátyás király 1474 april 10-ikén Verőcze váráról és uradalmáról kiállított újabb adomány-levelében kiemeli, hogy Bánfi Miklós »két nagy és fáradságos utat tett érertüink és az országért; az egyiket tisztelendő György pécsi préposttal fenéséges Ferdinánd nápolyi királyhoz, a másikat néhai tisztelendő Rabensteini János visehradi préposttal a milánói fejedelemhez, mindkettőt a hit érdekében, a mi és országunk ügyeiben, óhajtasunknak megfelelő eredménnyel végezett.«²⁾

Az 1477-ik év folyamán két ízben járt Bánfi a császárnál béketárgyalások végett; először Filipecz János váradi püspökkel, másodsor Veronai Gábor egri püspökkel, Schönberg György pozsonyi préposttal és Zápolyai Imrével; az utóbbi követségnek eredménye volt a november 1-én Gmundenben megkötött egység.³⁾

Az 1486-ik év nyarán Filipecz váradi püspökkel Ulászló cseh királyhoz küldetett, a kivel Miksa főherczegnek római királylyá történt megválasztatása ellen irányuló közös actió tárgyában megállapodásokat hoztak létre.⁴⁾

XI.

Bajoni István.

Családja Békés- és Biharmegyékben volt birtokos. Atyja, szintén István, Hunyadi János zászlai alatt harczolt, utóbb Vitéz János váradi püspök szolgálatába lépett, és Mátyás királytól ismételten jószágadományokban részesült.⁵⁾

¹⁾ Mátyás királynak 1473 január 28-ikán Rabenstein részére kiállított megbizó levelét birjuk. (Dipl. Eml. II. 257). A Bánfi részére szóló megbizólevél nem maradt ránk. A megkötött szövetség oklevelének az a másolata, a mely fönmaradt (u. o. 251) csak Rabenstein nevét említi: Mátyás királynak alább idézendő adomány-leveléből kétségtelen, hogy Bánfi Rabensteinnek követtársa volt.

²⁾ Az oklevél eredetije az országos levéltárban. D. I. 33422. szám.

³⁾ Chmel, Monumenta Habsburgica. II. 110 s kk. II. Diplom. Eml. II. 361. Gróf Teleki, Hunyadiak kora. XII. 39.

⁴⁾ Erről a küldetésről szól egy 1486 július 26-ikán kelt levél. Scriptorum rerum Sillesiacarum. XIV. 103.

⁵⁾ Bajoni Istvánt illető oklevelek közölve vannak: Károlyi-Okmánytár 229 és köv. lapokon.

Alig merülhet föl kétség az iránt, hogy a Vitéz János környezetében növekedő ifju István a ferrarai főiskolában nyerte humanista kiképzését. Majd a bolognai egyetemen hallgatott előadásokat. Visszatérvén, Vitéztől a váradi, s Csezniczei Jánostól a pécsi káptalanban kanonoki javadalmat kapott. Pártfogásuk a királyi udvarnál szerzett neki alkalmazást. Mint királyi titkár 1467 tavasz végén Rómába küldetett követül. Az ügyeket, melyek reábizattak, nem ismerjük.

Útközben megállapodott Bolognában, és július 9-ikén az egyetem tanácsánál jelentkező, a kánon-jogi szigorlathoz kívánt hocsáttatni. Ámbár az egyetemi szabályokban meghatározott feltételeknek nem felelt meg, a tanács az engedélyt megadta neki. Már négy nappal utóbb alávetette magát a szigorlatnak. Feleleteit az összes vizsgáló tanárok kielégítőeknek, sőt jeleseknek ítélték, egynek kivételével. Azonban a szigorló ki tudta mutatni, hogy ez a tanár régi ellensége, minélfogva előre megmondotta volt ismerőseinek, hogy ellene fog szavazni: ezért a jogi kar egyhangulag elfogadta vizsgálatát, és a kánon-jog tudorának fokozatát megadta neki.¹⁾

Római tárgyalásairól, sajnos nem birunk tudósításokat. Ott időzése rövid volt. Mert 1469 elején másodizben ment mint királyi követ Florenczbe és Rómába.²⁾

Az örök városban való tartózkodása alatt, szeptember 11-ikén, pápai felhatalmazást eszközölt ki magának arra, hogy több egyházi javadalmat birhasson.³⁾

Ezen időből érdekes vadászkalandjának emléke maradt fenn. A Tiber mentében vadászva, kutyái egy tizennyolczas hatalmas szarvast vertek föl, mely támadólag lépett föl ellene, és agancsaival sebeket ejtett lován. Bajoni hirtelen leugrott, a

¹⁾ A bolognai egyetem jogi karának jegyzőkönyvéből közöltem ezen érdekes részleteket a Magyar Könyvszemle 1878-ik évi folyamában. 133. — »Nobilis et doctus vir dominus Stephanus de Ungaria seren. regis Ungarie secretarius« neveztetik. Családi neve nem fordul elő. De az alább idézendő okiratokból kétségtelen, hogy Bajoni volt.

²⁾ Ezt a florenczi signóriának 1469 február 25-ikén Mátyáshoz irt leveléből tudjuk. A levél egykorú másolata a florenczi állami levéltárban.

³⁾ Supplicationes Pauli II. vol. 871 f. 123. Bajoni a két kanonoki javadalom mellett a sárospataki plébániát is bírta. (Bunyitay, a váradi egyházmegye 1896-ik évi schematismusában.)

szarvas fejére súlyos csapást mért kardjával, a mely azonban kettétört; mire ökleivel verte le a vadat, melyet társai leszúrtak. Az óriási állatot ünnepélyes módon szállította a városba; fejével a pápának, húsával a bibornokoknak kedveskedett. Pécs koszorus főpapi költője az esetet megénekelve, emlékét megörökítette.¹⁾

November havában, Veronai Gábor a híres ferencz-rendű szerzetessel, kit a pápa követül küldött Mátyáshoz, tért vissza Magyarországra. A pápától egyebek közt azt a megbízást kapta, hogy a királyt a Frangepánok irányában engedékenységre hangolja.²⁾

November végét és a következő hónap nagy részét Florenczben,³⁾ az 1470-ik év első napját Velenczében töltötte.⁴⁾

Ezzel rövid diplomatai pályája véget ért. Életének további folyamát homály borítja.

XII.

Nyujtódi Miklós.

A Rugonfalvi Nyujtódi család Erdélyben volt birtokos. Mátyás király uralkodása elején Nyujtódi János a vajda törvénytörési helytartójának tisztét viselte.⁵⁾ Kétségkívül ebből a családból származott Mátyásnak az a diplomatája, ki magát 1448 október 13-ikán a bécsi egyetem magyar nemzetének anyakönyvébe Noythodi Miklós (Nicolaus de Noythod) névvel jegyezte be sajátkezűleg. Ezen a főiskolán végezte a bölcséleti tanulmányokat, az 1453-ik tanév téli félévében elnyerte a »mester« fokozatát. Ezután a jogi vagy hittudományi tanulmányoknak szentelte magát, mert még három évvel utóbb is az egyetemen találjuk, a hol őt 1456 őszén a magyar nemzet megválasztotta procurátorává,⁶⁾ az egyetem bölcsészeti kara

¹⁾ A költeményt közli Abel: Adalékok a humanismus történetéhez Magyarországon. 127.

²⁾ Ezt a velencei signoriának 1470 január 2-ikán magyarországi követéhez irt leveléből tudjuk. Diplom. Eml. II. 156.

³⁾ A florenczi signoriának 1469 november 30. és deczember 23-iki levelei a florenczi levéltárban.

⁴⁾ A velencei signoria idézett levele.

⁵⁾ Nagy Iván. VIII. 193.

⁶⁾ Schrauf, A bécsi egyetem magyar nemzetének anyakönyve.

pedig vizsgálóvá. Mint a kánoni jog tudora fejezte be tanulmányait.¹⁾

Sokoldalú tudományosságáról magasztaló kifejezésekkel emlékezik meg a magyarországi származású András szerzetes, egyik könyvében, melyet 1467-ben Mátyás királynak ajánlott.²⁾

Már 1455-ben fehérvári kanonoki javadalmat birt. Később megszerezte a zágrábi főesperességet.³⁾

Mikor 1467 elején Fiumei Márk knini püspök meghalt, helyére azonnal őt emelte Mátyás király; kevéssel utóbb, május első napjaiban, Velenczébe és Rómába küldötte, azzal a megbízással, hogy a törökök ellen segítséget szorgalmazzon.⁴⁾

Tárgyalásairól s azok eredményéről semmit sem tudunk. Rómában időzése alatt, június 23-ikán nyerte el, mint knini püspök, a pápai megerősítést.⁵⁾

IV. Sixtus uralkodásának elején, az 1472-ik év kezdetén másodízben küldötte őt a király Rómába mint követet. Ezen missiójáról sem maradt fenn más emlék, mint két pápai irat, a melyeknek egyike felhatalmazza, hogy magát bármelyik kath. püspök által püspökké szenteltethesse, a másik pedig, az ő előterjesztése alapján, a zágrábi cisztercziták elhagyott kolostorának birtokait a zágrábi káptalan javadalmával egyesíti.⁶⁾

Nyolcz évvel utóbb, 1480 május közepén, Miklós püspök harmadízben kelt útra, hogy Vitéz János váradi préposttal együttesen »bizonyos ügyekben — mint a király a pápának írja — előterjesztést tegyen.«⁷⁾

18, 39, 57, 215. Ugyanattól: Magyarországi tanulók a bécsi egyetemen. 104, 197.

¹⁾ Ezt a címet viseli pápai bullában.

²⁾ »Nicolaus Niotoldi«-nak nevezi. A könyvet e sorok írója bocsátotta közre a Magyar irodalomtörténeti emlékek I. kötetében.

³⁾ Fehérvári, kanonoknak a bécsi anyakönyvben és a római consistorialis jegyzőkönyvben, zágrábi főesperesnek a pápai bullában címzettetik.

⁴⁾ Mátyás királynak Rómában levő követéhez 1467 april 24, a velenczei dógéhoz april 27-ikén írt levelei M. L. I. 196, 199.

⁵⁾ A bulla a Dataria regestáiban, Pauli II. anni III. volumen rubrum. f. 166.

⁶⁾ Az 1472 márczius 12 és 14-ikén elintézett kérvények: Sixti IV. Brevia. vol. 14. f. 189, 193. Az előbbiben a pápa említi, hogy Miklós visszatér uralkodójához, »cuius orator apud nos fuisti.«

⁷⁾ A király 1480 május 15-iki levele M. L. II. 19.

Ezen ügyeket nem nehéz megjelölni. IV. Sixtus ugyanis ekkortájt Mátyás igényeivel és érdekeivel több ponton összeközösbe jött. Beckensloer Jánost, a megszökött esztergomi érseket, az érseki székről elmozdítani vonakodott; a modrusi püspökséget, a királytól kinevezett főpap mellőzésével, önhatalmúlag töltötte be. Leginkább pedig azzal vonta magára Mátyás neheztelését, hogy abban a viszályban, mely Veglia sziget birtokjoga fölött a magyar korona és a velencei köztársaság között támadott, az utóbbinak részére állott.

A két követ egyik ügyben sem volt képes engedelményeket eszközölni ki, és néhány hónap múlva eredmény nélkül tért vissza Magyarországra.¹⁾

A következő (1481) év őszén Mátyás király Raguzába küldötte Miklós püspököt, a magyar korona részére fizetendő adó átvétele végett;²⁾ 1483 elején pedig Zápolyai Imréhez valamely fontos megbízással.³⁾

Ezzel diplomatiiai pályája be volt fejezve, 1489 táján mint knini püspök halt meg.

XIII.

Bácskai Miklós.

Zemplénmegyei ősrégi család sarja. Mint egrri főesperes 1488 nyarán Mátyás királytól Rómába küldetett, hogy »az olmücsi egyház ügyében és bizonyos más ügyekben« élő szóval előterjesztést tegyen.⁴⁾

Az utat rendkívüli sebességgel tette meg. Július 15-ikén állíttatott ki részére Bécsben a királyi megbízóirat, és augusztus 11-ikén a pápa már az ő előterjesztése alapján irt levelet Mátyásnak.

Az olmücsi ügyre vonatkozó előterjesztése abban a kérelemben állott, hogy a pápa hat hónapra függeszsze föl az egyházi büntetéseket, melyekkel Filipecz váradi püspököt súj-

¹⁾ Ezt következtetjük Mátyás királynak a pápához intézett több leveléből. M. L. II. 46—70.

²⁾ Raguzai Oklevéltár. 808, 809.

³⁾ Mátyás király ezen küldetés felől 1483 február 6-ikán értesíti Kassa városát. (A levél Kassa v. levéltárában).

⁴⁾ Mátyás 1488 július 15-ikén kelt megbízólevele. M. L. II. 347.

totta, mivel az a káptalan választása alapján elfoglalt olműczi püspökséget a pápától olműczi administratorrá kinevezett Vitéz János szerémi püspöknek átadni vonakodott. A pápa ezt a kívánságot részben teljesítette; a felfüggesztést három hónapra megadta.¹⁾

Az »egyéb ügyek« kétségkívül Dsem török herczeg kiszolgáltatására, továbbá a Mátyás és Ancona között létrejött szövetség tárgyában keletkezett nehézségekre vonatkoztak. E tekintetben Bácskai eredményt nem mutathatott föl. Egyébiránt csak rövid ideig időzött Rómában; az 1489-ik év elején már ismét Bécsben volt.²⁾

Mátyás utóda őt rövid időközökben a szerémi, nyitrai és erdélyi püspöki székekre emelte.

FRAKNÓI VILMOS.

---

¹⁾ Az 1488 augusztus 11-ikén kelt pápai irat: Monumenta Vaticana. VI. 241.

²⁾ Ezt tudjuk a pápai legátusnak 1489 január 30-iki jelentéséből.